

[Situace elit jako zrcadlo stavu dané společnosti]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1985-1 \(rukopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1985-1 \(rukopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 22. 8. 1985
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 22. 8. 1985

[Situace elit jako zrcadlo stavu dané společnosti]

850822-2

(2) (22. 8. 85, Ostrava)

Společnost jako taková se někdy chová koordinovaně, ale nikdy ne rozumně. Rozumnost v životě společnosti je vždy prostředkována a garantována „elitami“, které ovšem jen výjimečně spadají v jedno s elitami politickými, majetkovými, technickými (včetně byrokratických), náboženskými, uměleckými atd. V napjatějších situacích dochází často ke konfliktním vztahům mezi společností a některými z jejích elit (výjimečně se všemi elitami, ale většinou se některá z elit pokaždé z jiných důvodů chopí příležitosti anebo odpoví aktivně na výzvu situace a postaví se na stranu a do čela společnosti).

Společnost vcelku nerada ovšem snáší svobodné myšlení a mluvení, pokud nebezpečí a třeba katastrofa nejsou před očima nebo na dosah ruky. Zejména však svobodné myšlení a mluvení nesnášejí elity, které mají moc, které jsou právě u vlády. Ty pak se obvykle snaží ony svobodně myslící a mluvící (neetablované) elity v očích většiny diskreditovat, difamovat a ostrakizovat.

Je proto nasnadě, že některé elity ve společnosti (navíc takové, které vůbec nemají zájem o získání a posílení svých mocenských pozic) mohou sloužit „vnějšmu“ či „objektivnímu“ pozorovateli jako první rozpoznávací znak stavu společnosti samotné. Důležité je najít právě ty elitní prvky, které se takovými návěštými opravdu mohou stát. Ve starém Izraeli to např. byli tzv. proroci; v Athénách (a ostatně vůbec v Řecku) to byli často filosofové; v Římě nejednou básníci a spisovatelé, i filosofičtí. Ve středověku a na počátku novověku kacíři a tzv. reformátoři. Za Třetí říše spisovatelé, nezávisle myslící vědci a filosofové. Za Stalina básníci, filosofové, vědci atd. – všichni, kdo si chtěli uchovat jistou samostatnost a svébytnost nejen svého postavení, ale především svého způsobu myšlení. A ve všech dobách se do této pozice dostávali znovu a znovu Židé, na prvním místě a jako první podezřelí, za nimiž teprve se zpožděním a odstupem šli jiní, jim obvykle jen do jisté míry podobní.

Postavení takovýchto menšin, malých skupin a jednotlivců je třeba vždy pozorovat s největší bedlivostí, neboť právě v tomto bodě a v této perspektivě se ukazují nejdůležitější vlastnosti a rysy dané společnosti, daného společenského pořádku a povaha fungování hlavních životních struktur systému.